

MARNEWECK FAMILIE GESKIEDENISARGIEF

BYLAAG C3

Die Ewige Verbanning van Coenraad Marneweck

Leesbare Afrikaanse Weergawe

Kaap de Goede Hoop, Desember 1794 – Januarie 1795

Agtergrond: Die Ontsnapping

Nadat Coenraad Marneweck die Jonge in siviele gevangenskap geplaas is as gevolg van sy beledigende optrede teenoor die Raad van Justitie (sien Bylaag C1), het die owerheid besluit om hom per skip uit die kolonie te verwyder. Ingevolge 'n besluit van 29 September 1794 moes hy teen 24 Oktober 1794 aan boord van 'n gereedliggende VOC-retoriekskip gebring word om hom as 'n skadelike en verderflike onderdaan uit die Kaapkolonie weg te stuur.

In die nag van 23 Oktober 1794 – die nag vóór sy geplande skeepsversending – het Marneweck sy gevangenskap verlaat en op 'n geheimhoudelike wyse ontsnap. Deur hierdie daad het hy die amptelike besluit van sy wettige heersers kragteloos gemaak. Sedertdien kon hy nie opgespoor of agterhaal word nie.

Die Regstappe: Vier Dagvaardinge

Die tussentydse fiskaal, Willem Stefanus van Ryneveld, het op 25 Oktober 1794 aan die Raad van Justitie 'n formele versoek gedoen. Hy het gevra dat Marneweck by wyse van amptelike ediktale sitasie (openbare dagvaarding) gedaag word om in persoon voor die hof te verskyn en sy ontsnapping te verantwoord.

Die Raad het die versoek toegestaan. Marneweck is daarna opeenvolgend vier maal gedaag:

- Eerste dagvaarding: per ediktale sitasie.
- Tweede dagvaarding: per ediktale sitasie.
- Derde dagvaarding: per ediktale sitasie.
- Vierde en finale dagvaarding: op 4 Desember 1794, by wyse van openbare afkondiging én klokgelui ("ex super abundanti, more et loco solitus"), om op 10 Desember in persoon voor die hof te verskyn.

Elke keer het Marneweck nie verskyn nie. Hy het vier maal in gebreke gebly (contumacie gepleeg).

Die Vonnis: Ewige Verbanning uit die Kolonie

Na die vierde en finale wanbetaling het die tussentydse fiskaal 'n formele interdik ingedien en die saak gesluit. Die Raad van Justitie het, na deeglike oorweging van:

- die erns van Marneweck se misdryf (belediging van die hof, gevangenisontsnapping, minagting van amptelike bevele),
- sy vier agtereenvolgende weierings om voor die hof te verskyn,
- en al die ander omstandighede van die saak,

die volgende vonnis geveld namens die Hoogmoënde Here State-Generaal van die Verenigde Nederlande:

Coenraad Marneweck word vir ewig verban uit hierdie Goewerment en sy jurisdiksie. Sou hy ooit te eniger tyd in die hande van die gereg val, sal hy na verdienste gestraf word. Hy word verder veroordeel om alle koste wat op hierdie saak betrekking het, te dra.

Formele Afkondiging

Die vonnis is op twee datums formeel vasgelê:

- Geveld aan die Kaap de Goede Hoop: 18 Desember 1794.
- Publiek afgekondig in die Kasteel de Goede Hoop: 31 Januarie 1795.

Historiese Naskrif

Coenraad Marneweck het eenvoudig verdwyn. Hy is nooit weer gevind, agterhaal of gestraf nie. Die ewige verbanning was die swaarste straf kort van die doodstraf – dit het hom 'n vlugteling gemaak, uitgesluit van die kolonie waar hy gewoon en gewerk het.

Wat van hom geword het, bly 'n historiese raaisel. Sy vrou, Hendrina Comman, en hul kind Anna Maria is later per skip na Nederland gestuur (sien Bylaag C1, laaste bladsye) – sonder hom. Die naam Marneweck verdwyn uit die Kaapse amptelike rekords na 1795.